

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

© Çeviren, Okan TAŞDELEN, AİHM Eski B Hukukçusu, AYM ve AİHM'e Başvuru Danışmanı, @O TSDLN, Aralık 2024. [Daha önce Patreon sayfamda "<https://www.patreon.com/posts/117907976>" yayımlanmıştır] Bu çeviriyi yayımlama izni, HUDOC'a konulması için verilmiştir. Çevirmene atıfta bulunmak kaydıyla alıntılanabilir.

© Translated by Okan TAŞDELEN, Former B Lawyer of the ECHR, Adviser on Applications to the CC and the ECHR, @O TSDLN, December 2024. [Already published on my Patreon page "<https://www.patreon.com/posts/117907976>"] Permission to re-publish this translation has been granted for the purpose of its inclusion in HUDOC. It may be reproduced with a reference to the translator.

SVRTAN/HIRVATİSTAN¹

(Başvuru No. [57507/19](#))

03 Aralık 2024

GİRİŞ

Dava, alkol bağımlılığı, şiddet içerikli davranış ve yasadışı ateşli silah bulundurma geçmişi olan S.K. tarafından kazara vurulan başvuruçuların 12 yaşındaki oğlunun ölümünü ilgilendirmektedir. Dava, Sözleşme'nin 2. maddesi kapsamında bir meseleyi ortaya koymaktadır (par. 1).

OLAYLAR

S.K.'nın ruhsatsız silah bulundurduğu yönündeki bilgilere istinaden yerel mahkeme tarafından 01 Eylül 2003 tarihinde arama kararı verilmiş ve aynı tarihte konutunda arama yapılmıştır. 30 dakika süren aramada, herhangi bir silaha rastlanılmamış ve herhangi bir eşyaya da el konulmamıştır (par. 8 ve 9).

12 Ekim 2003 tarihinde, S.K. eski eşinin erkek kardeşi D.K.'yı otomatik bir silahla ateş ederek öldürmüştür (par. 15). Kurşunlardan biri bu esnada sokaktan bisikletle geçmekte olan başvuruçuların oğlunun başına isabet etmiş ve çocuk, hastanede hayatını kaybetmiştir (par. 16).

¹ Resmi dildeki karar için bkz. "<https://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-238267>"

05 Kasım 2003 tarihinde S.K. hakkında dava açılmıştır. Dava esnasında, evindeki aramanın üstünkörü gerçekleştirildiğini, bahse konu silahın bir halının içine sarılı olduğunu fakat aramada bulamadıklarını söylemiştir (par. 22).

S.K., 16 Mart 2004 tarihinde mahkûm edilmiş ve 20 yıl hapis cezasıyla cezalandırılmıştır (par. 24).

Başvurucular, Aralık 2004 tarihinde S.K. ve devlete karşı tazminat davası açmıştır. Başvurucular, olaydan kısa süre önce S.K.'nın konutunda yaptığı aramada polisin silahı bulamamış olmasının devletin sorumluluğunu doğurduğunu ileri sürmüşlerdir (par. 25).

İlk derece mahkemesi, 12 Mart 2014 tarihinde devletin sorumlu olduğunu karar vermiş ve başvurucuların talebinin tamamına hükmetmiştir (par. 32).

Bununla birlikte ikinci derece mahkemesi, devletin sorumluluğuna ilişkin kısmı bozmuştur. Mahkeme, aramanın hukuka uygun gerçekleştirildiğini ve silahın bulunamamış olmasının aramayı hukuka aykırı hale getirmediğini belirtmiştir (par. 33).

Başvurucuların temyiz talebi, Temyiz Mahkemesi tarafından 22 Kasım 2017 tarihinde reddedilmiştir (par. 34).

Anayasa Mahkemesi de başvurucuların anayasal şikâyetini dayanaktan yoksun bularak 17 Nisan 2019 tarihinde reddetmiştir (par. 35).

HUKUK

SÖZLEŞME'NİN 2. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

Başvurucular, oğullarının ölümüne ulusal makamların S.K.'nın şiddet eylemlerini önlemekteki ve bilhassa yasadışı bulundurduğu otomatik silahına el koymaktaki kusurunun neden olduğundan şikâyet etmişlerdir (par. 50).

Sözleşme'nin 2/1 maddesinin ilk cümlesi, devletin sadece kasti ve hukuka aykırı olarak kişilerin yaşamına son vermekten kaçınmasını değil; aynı zamanda yetkisi altındakilerin yaşamlarını koruyucu uygun adımları atmasını da buyurmaktadır (bkz. L.C.B./Birleşik Krallık, 09 Haziran 1998, § 36, Kararlar Derlemesi 1998-III; [Osman/Birleşik Krallık](#), No. 23452/94, § 115, Kararlar 1998-VIII; [Paul ve Audrey Edwards/Birleşik Krallık](#), No. 46477/99, § 71, AİHM 2002-II) (par. 77).

Bu tür pozitif yükümlülükler, her şeyden önce kamu güvenliğini sağlamak için tasarlanmış önleyici tedbirler dizisine sahip olma asli yükümlülüğünü gerektirmektedir (par. 78).

Ancak yaşama yönelik muhtemel tehditlerin tümü, yetkililerin bu tehlikenin gerçekleşmesini engelleyici önleyici tedbirler alma şeklinde bir Sözleşme yükümlülüğünü gerektirmemektedir. Belirli bir bağlamdaki pozitif yükümlülüklerin

kapsamı, ilgili tehditlerin türüne ve bunları hafifletme olanaklarına bağlıdır (bkz. [Cavit Tinarhoğlu/Türkiye](#), No. 3648/04, § 90, 02 Şubat 2016) (par. 79).

Öte yandan, bir bireyi diğer bir kişiden (bkz. *Osman/Birleşik Krallık*, yukarıda anılan, § 115; [Nicolae Virgiliu Tănase/Romanya](#) [BD], No. 41720/13, § 136, 25 Haziran 2019) ya da belli durumlarda kendisinden (bkz. [Fernandes de Oliveira/Portekiz](#) [BD], No. 78103/14, §§ 103 ve 108-115, 31 Ocak 2019) koruyacak önleyici işlevsel tedbirleri alma şeklinde diğer bir esaslı pozitif yükümlülük de bulunmaktadır (par. 81).

Mahkeme, ölümcül bir eylemin muhtemel hedefi olarak önceden belirlenebilir bir veya daha fazla bireyin kişisel olarak korunması gerekliliğine ilişkin olaylar ile topluma genel korumanın sağlanması yükümlülüğünün söz konusu olduğu haller arasında ayrım gitmektedir (bkz. [Maiorano ve Diğerleri/İtalya](#), No. 28634/06, § 107, 15 Aralık 2009; [Giuliani ve Gaggio/İtalya](#) [BD], No. 23458/02, § 247, AİHM 2011; [Gorovenky ve Bugara/Ukrayna](#), No. 36146/05 ve 42418/05, § 32, 12 Ocak 2012; [Bljakaj ve Diğerleri/Hırvatistan](#), No. 74448/12, § 111, 18 Eylül 2014). İkinci belirtilen durumda Mahkeme, genel yaşam hakkı korumasının sunulması için sorumlulukları altındaki belirli bireylerin muhtemel eylemlerinden kaynaklanan tehlikeyi ele alan devlet makamlarının üstüne düşen özen yükümlülüğünü vurgulamıştır (bkz. [Mastromatteo/İtalya](#) [BD], No. 37703/97, § 74, AİHM 2002-VIII; *Maiorano ve Diğerleri/İtalya*, yukarıda anılan, § 121) (par. 82).

Başvurucuların mevcut olaydaki ana şikâyeti, ulusal makamların S.K.'nın tehlikeliliğinden haberdar olmuş olması gerektiği ve sonrasında oğullarını öldürmekte kullanılan, S.K.'nın yasadışı şekilde bulundurduğu silahını bulmak için yapmaları gereken her şeyi yapmadıklarıdır (par. 86)

Mahkeme ilk olarak, devletin ilgili vakitte yürürlükte olan düzenleyici yasal çerçevesine ilişkin herhangi bir meselenin bulunmadığını kaydetmektedir. Otomatik silah bulundurma yasaklanmıştı ve böyle silahları bulundurmamak cezayı gerektiren bir suç oluşturmaktaydı (par. 87). Bu itibarla yasal çerçevenin yetersiz olduğu söylenemez.

Mahkeme, kamu güvenliğinin korunmasındaki devletin özen yükümlülüğünü mevcut dava bağlamında değerlendirirken, S.K.'nın yasadışı silahlar bulundurduğuna dair ciddi iddialarla karşılaşan yetkililerin 01 Eylül 2003 tarihinde onun konutunun aranmasına hükmettiklerini ve bunun yapıldığını kaydetmektedir. Aramanın devlet makamlarının hukuka aykırı veya hatalı bir tutumu anlamına geldiği hususunda ise taraflar farklı düşünmektedir (par. 94).

Bazı ulusal yargılama ve kovuşturmalar halihazırda gerçekleştirilmiş olsa bile; Sözleşme'nin 2. maddesi altında iddialar dile getirildiğinde Mahkemenin kapsamlı bir inceleme yapması gerekmektedir (bkz. [Şimşek ve Diğerleri/Türkiye](#), No. 35072/97 ve 37194/97, § 102, 26 Temmuz 2005) (par. 95).

Ulusal yargılamada ortaya konulduğu üzere aramayı gerçekleştiren üç polis görevlisinden hiçbirisi, söz konusu otomatik silahın gizlendiği halıyı açtıklarını hatırlamamaktadır. İkinci derece mahkemesinin kullandığı ifadelerden ise başvuruçuların hukuk davasının ev aramasındaki herhangi bir usulsüzlük veya ihmali ispatlayamadıkları için reddedildiği anlaşılmaktadır. Mahkemenin görüşüne göre böyle bir gereklilik, bahse konu aramaya hiçbir şekilde katılmamış olduklarından başvuruçular adına imkânsız değilse bile aşırı yüksek bir ispat yükü anlamına gelmektedir (karşılaştırma için bkz., gerekli uyarlamalarla, [Baljak ve Diğerleri/Hırvatistan](#), No. 41295/19, §§ 36, 37 ve 39, 25 Kasım 2021). Dahası mahkemelerden hiçbirisi, S.K. tarafından yasadışı şekilde bulundurulmuş potansiyel olarak ölümcül silahların kötüye kullanımını önlemek için yetkililerin yeterli tedbirleri alıp olmadığını değerlendirmemiştir (par. 96).

S.K.'nın arama sırasında polislerle iş birliği yapmadığı ve iddia edildiği üzere yasadışı silah bulundurduğuna ve aile üyeleri için ciddi bir tehdit teşkil ettiğine ilişkin polise yapılan bildirimler dikkate alındığında; neden yetkililerin bu iddialara ilişkin onu sorgulamadıklarını anlaması güçtür. İddia edilen suçlardan bazıları resen soruşturulmaktaydı (par. 97).

Yerel polis karakoluna iletilen daha fazla saha kontrolü yapılması yönündeki talimata rağmen yetkililerin hareketsiz kalması Mahkemeyi şaşırtmaktadır. Polis, daha fazla saha kontrolü yapmak, muhtemel tanıkları veya en azından onunla birlikte yaşayan kişileri dinlemek yerine 01 Eylül 2003 tarihindeki aramaya işaret etmiş ve meselenin kapandığına hükmetmişlerdir (par. 98).

İlgili vakitteki genel savaş sonrası bağlam ve yaygın yasadışı silah bulundurma olgusu dikkate alındığında; yukarıdaki mülahazalar, yetkililerin kamu güvenliğini ve nihayetinde başvuruçuların oğlunun hayatını korumak için ellerinde bulunan her şeyi yapmadıkları sonucuna varmaya yeterlidir. Bunların ışığında Mahkeme, yetkililerin ihmallerinin birleşik etkisinin, ateşli silahların kötüye veya tehlikeli kullanımıyla mücadele etmeyi ve bunu önlemeyi amaçlayan yeterli ve etkili bir güvenceler sistemini titiz biçimde uygulamadaki kusuruna yol açtığını değerlendirmektedir (karşılaştırma için bkz., gerekli uyarlamalarla, [Kotilainen ve Diğerleri/Finlandiya](#), No. 62439/12, § 88, 17 Eylül 2020).

Bu itibarla Sözleşme'nin 2. maddenin ihlali söz konusudur (par. 100).

SÖZLEŞME'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI

Başvuruçular, yalnızca yargılamanın çelişmeli olmayan kısmında masraf ve giderlerin yanı sıra maddi ve manevi tazminata ilişkin olarak belirli miktarlar talep etmiştir. Bununla birlikte cevaplarında, yargılamanın önceki aşamasında belirtilen miktarları muhafaza ettiklerini belirtmişlerdir. Bu itibarla İç Tüzüğü'nün 60. maddesine uygun olarak herhangi bir adil tazmin talebinde bulunmadıkları söylenemez (aksi yönde bkz. [Staykov/Bulgaria](#),

No. 16282/20, § 128, 08 Haziran 2021). Manevi tazminat, kesin bir hesaplama uygun değildir ve böyle bir talebin başvuru tarafından her zaman miktar olarak belirtilmesi gerekmez (bkz. Adil Tazmin Taleplerine Dair Uygulama Yönergesi'nin 11. paragrafı) (par. 105).

Mahkeme, mevcut davanın koşullarında tespit edilen ihlalin sonuçlarını gidermeye en uygun yolun yargılamanın yenilenmesi olduğunu değerlendirmektedir (par. 106).

Manevi tazminata ilişkin olarak başvuranlara ortaklaşa olarak 30.000 EUR'a hükmedilmiştir (par. 107).

Başvurucular, hukuk yargılamalarına (16.563 EUR) ve anayasal şikayetlerine (830 EUR) ilişkin masraf ve giderleri talep etmişler; Mahkeme önündeki masraflarına yönelik bir talepte bulunmamışlardır (par. 108).

Mahkeme, yargılama yeniden görülürse; başvuru sahiplerinin tespit edilen ihlale yol açan hukuk yargılamasında onlara yüklenen masrafları talep edebileceklerini kaydetmektedir. Mahkeme, Anayasa Mahkemesi önünde yapılan masraf ve giderlere ilişkin olarak ise 830 EUR'a hükmetmenin uygun olacağını değerlendirmektedir (par. 110).